

(Slate, 12.10.2009)

Од тренутка када је изгласан, тај 787 милијарди долара вредан „Амерички закон о опоравку и реинвестирању ([American Recovery and Reinvestment Act](#)) – ARRA, закон за стимулацију – одмах је постао предмет контроверзе. Многи критичари су га сматрали пропалим, јер је незапосленост наставила да расте и током месеци по његовом изгласавању. Републиканска странка је током лета објавила да је закон пропао, а вођа мањине у Конгресу, Џон Бенер (John Boehner) га је ономад означио безвредним: „Када кажеш да ти је то циљ, онда не можеш потрошити 800 милијарди новца пореских платиша, а да не створиш радна места.“ Пре неколико недеља, током једне вечере, чуо сам репортера за вести једне кабловске ТВ станице како каже да смо „већ потрошили 800 милијарди, а то је било бачено“. Мислим да је превише захтевати од политичких мућкароша и ТВ репортера да исправно схвате величину и ритам тог пакета стимулативних мера. Међутим, очекујем да су моје колеге из уредничке колумне

Вашингтон поста

(

Washington Post)

бољи у томе. Они су у недељу износили

[аргументе](#)

против даљих стимулативних мера, јер би оне само повећале наш ужасавајући државни дуг, а и због тога што „влада још није потрошила ни пола од оних 787 милијарди долара смањења пореза и повећања издатака изгласаних за ову годину“.

Неке ствари у вези с том стимулацијом су заиста компликоване. Како можеш да тачно одредиш број „спасених“ радних места, када федерална влада смањује контролу над савезним државама, омогућавајући им на тај начин да избегавају кресање буџета? Ипак, неке ствари о стимулацији су сасвим једноставне, што подразумева и њихов обим, као и суму која је до сада потрошена.

На првом месту, тај стимуланс је износио 787 милијарди, а не 800 милијарди долара. (Онима од вас који мислите да ту и нема неке разлике, упућујем молбу да онда у моју корист испишу чек на ту разлику.) Далеко више ужасава грешка у вези са ритмом. Многи критичари се држе као да је већ утрошена целокупна свота. Уопште нису у праву. Чак и да се тврди да је већ потрошена половина, како што то чини *Вашингтон пост*,¹ је само упола тачно.

У ствари, онако како је у почетку и било планирано, утрошен је само мали део од 787 милијарди долара. Савет економских саветника (The Council of Economic Advisers - CEA) је недавно издао исцрпни [извештај о деловању](#) тог стимуланса. „До краја августа, издвојено је, или је било послато пореским обвезницима или фирмама као смањење пореза 151,4 милијарде од првобитно планираних 787 милијарди долара“, стоји у том извештају CEA. То је 19%. Ако су предвиђања за утрошке у септембру тачна, до почетка октобра ће бити потрошено „између једне петине и једне четвртине од целокупне суме од 787 милијарди долара“.

То није изненађујуће. ARRA се дели на шест различитих типова компоненти – од смањења пореза, до инвестиција у инфраструктуру. Неке од њих се могу брзо извести (смањење пореза и слање чекова са тим сумама), док друге (изградња мостова) захтевају више времена. Како је CEA објавила, „области у којима је стимулација била највећа током првих шест месеци су биле индивидуална смањења пореза, фискалне олакшице државе, као и помоћ онима које је рецесија директно оштетила“. До краја августа, смањења пореза су износила 62,6 милијарде долара, а државна издавања за инвестиције свега 16,5 милијарде долара.

Другим речима, скоро осам месеци по доношењу закона, највећи део стимуланса тек треба да започне своје деловање на економију – а и план је био такав. Такође, као што је и било планирано, највидљивији део стимулације почиње свој утицај тек сада и деловаће током целе 2010. године. Док се возите кроз варош, тешко је видети пореске олакшице, или помоћ савезним државама – који су брзо делујући делови стимуланса. Али, кад се ја данас возим кроз моју варош, видим раднике како раде на путу што је помогнуто стимулансом од 4 милиона долара, а радови ће трајати до краја лета 2011. године.

Обамина администрација верује да стимуланс делује. CEA је известила: „Постоји широка сагласност да је ARRA допринела између 2 и 3 процентних поена пораста БНП у другом кварталу 2009, а 3 процентних поена у трећем кварталу те године“.

Могуће је да је деловање стимуланса у ствари разлика између пораста и смањења (БНП) током тек завршеног квартала. А влада је далеко од тога да је испуцала сву муницију. Она још увек има око 75% од оних 787 милијарди долара које су добијене за трошење током следећих двеју година. Свакако, дебата о томе да ли је стимуланс деловао ће се на крају разрешити тек 2012. године, када бирачи изађу на изборе, а економисти испоруче податке о 2011. години. До тада, не треба журити са пребрзим закључцима.

Данијел Грос (Daniel Gross) је колумниста часописа Слејт (Slate) [\[1\]](#) и пословно-економски колумниста недељника Њусвик (Newsweek).

(Превод: **Василије Клефтакис**)

[\[1\]](#) Слејт (Slate) је – како за себе каже – онлајн „магазин новости, политике и културе. Комбинује хумор, дубок увид у збивања и промишљене анализе текућих догађаја и политичких новости“. Постоји од 1996. године. До краја 2004. био је у власништву Мајкрософта, а од тада у власништву Вашингтон поста. Обнавља се свакодневно. Текст је објављен у „Касици“ (Moneybox), његовој финансијској рубрици. (Прим. прев.)